

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

5559/910 B. sz.

Ō Felsege a király nevében!

A fehértemplomi kir. törvényszék mint büntető bíróság a Popeszkú Traján kir. ítélőtáblai bíró elnöke alatt Abrundán István és Michalovitz Gábor kir. törvényszéki bírák, valamint Lindner Ödön kir. törvényszéki jegyző mint jegyzőkönyvvezető részvétele mellett a vádtanácsnak 1910. évi B. 4613 szám alatt kelt vádhatározatában Jianu György vádlott ellen sajtórendőri vétség miatt foglalt vád fölött a kir. törvényszéknek 1910 évi B. 4613 szám alatt kelt végzése folytán Kapeza Gyula kir. alügyész mint közvádlónak a szabadlábbon levő vádlottnak Dr. Stoina Péter ügyvédjelölt mint védőnek jelenlétében 1910. augusztus hó 23-ik napján Fehértemplomban megtartott nyilvános főtárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után következőleg ítélte: A kir. törvényszék Jianu György 44 éves. gör. kel. vallásu csiklovabányai születésű oraviczabányai lakos, magyar honos, nyug. tanító, nős, laptulajdonos, kiadó, vagyonos, katona volt vádlottal bűnösnek mondja ki az 1848 évi XVIII. t. cz. 31 §-ába ütköző sajtórendőri vétség miatt, a mit azáltal követett el, hogy mint az Orviczabányán hetenkint szombaton megjelenő „Progresul” című román nyelvű lapnak kiadója — noha e lap csupán társadalmi és közművelődési lapként van feltüntetve és biztosítéka nincsen — az 1910. évi április hó 23-án megjelent 17-ik számában a „Cronika” (Hirek) rovatban, április hó 30-án megjelent 18-ik számában „Dr. Nedelcu candidat” (Dr. Nedelcu jelölt) cím alatt, május hó 7-én meg-

jelent 19-ik számában a „Cronika” (Hirek) rovatban és május hó 14-én megjelent 20-ik számában „Alex. Mocsonyi” (Mocsonyi Sándor) cím alatt s ugyanabban a számában a „Cronika” (Hirek) rovatban politikai tárgyú cikkeket tett közzé. A kir. törvényszék e miatt Jianu György vádlottat az 1848. évi XVIII. t. cz. 31. §. alapján az 1892. XXVII. t. cz. 3. §-ában meghatározott czélokra az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt a fehértemplomi kir. ügyészségnél lefizetendő és behajthatlanság esetén a btkv. 53 §. alapján (3) három napi fogházra átváltotatandó (50) ötven korona fő-, és további (1) egy napi fogházra átváltotatandó (20) husz korona mellék pénzbüntetésre itéli. A Bp. 480 és 481 §§. alapján kötelezi vádlottat, hogy a felmerülő bűnügyi költségeket az 1896 évi XLIII. t. cz. 9 §-ában meghatározott végrehajtás terhével a m. kir. államkincstárnak megfizesse. Kötelezi továbbá a kir. törvényszék a vádlottat az 1848. évi XVIII. t. cz. 35. §. értelmében, hogy ezen ítéletet a lapja következő számában közzétegye. Végül ezen ítéletet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, jogerősségi záradékkal ellátva az 5470/908 I. M. R. értelmében közli. Indokok: A kir. ügyészségnek a mai főtárgyaláson emelt vádja szerint Jianu György vádlott az 1848. évi XVIII. t. cz. 31. §-ában ütköző sajtórendőri vétséget azáltal követett el, hogy mint a minden szombaton Oraviczabányán „Progresul” címen megjelenő román nyelvű laptulajdonosa és kiadója — noha a lap csupán társadalmi és közművelődési lapként van feltüntetve és biz-

tosítéka nincsen, — a rendelkező részben említett számaiban politikai tárgyú cikkeket tett közzé. Minthogy a kir. törvényszék az inkriminált cikkel csatolt hiteles fordításaiból megállapította, hogy ezen cikkel politikai tárgyúak, minthogy vádlott beismeri, hogy ezen cikkeket ő tette közzé, de beismerte és illetve kijelentette, biztosítéka nincsen, lapja tehát az 1848. évi XVIII. t. cz. 30. §. 2. pontjában meghatározott feltételeknek nem megfelelő -- s minthogy vádlottnak cselekménye az 1848. évi XVIII. t. cz. 31. §-ába ütköző sajtórendőri vétség összes ismérveit kimeríti, vádlottat a sajtórendőri vétségben bűnösnek kimondani kellett. A büntetés megállapítása kérdésében a bíróság minthogy az enyhítő körülmények, nevezetesen vádlott büntetlen előélete beismerése, hogy azon hiszemben volt, ha más lapoknak szabad hason tárgyú cikkeket közölni, ugy neki is szabad, annyira nyomatékosak, hogy a btkv. 92. §-ának alkalmazásával a rendelkező részben megállapított pénzbüntetéssel sújtani kellett. Az ítélet egyéb rendelkezéseit az azok mellett felhívott törvényhelyek indokolják. Fehértemplom, 1910. évi augusztus hó 23-án. Popeszkú Traján s. k. főtárgy. elnök, Michalovicz Gábor s. k. előadó.

A hivatalos másolat hitelűl:

Kutig,

kir. törvényszéki kiadó.

Jelen ítélet 1910. évi augusztus hó 23-án kihirdettetvén, jogerőre emelkedett.

Fehértemplom, 1910. évi aug. hó 29-én.

Kremzer,

törvényszéki jegyző.

FOILETON.

Originea unor cuvinte românești.

Domnule Redactor,

În cursul studiilor mele teologice am dat peste niște date ale unor cuvinte românești foarte interesante.

1. Puțină dintre cititorii Dv. vor fi știind că vorba *margaritar* e de obârșie babilonică-chaldeică. *marga-litu* înseamnă *fata mării* (Conf. „Das alte Testament im Lichte des alten Orients” de Dr. Alfred Jeremias 1906, pag. 489, nota 2).

2. În cultul-astral babilonic era un heptogram pentru 7 planete: Saturn, Soarele, Luna, Marte, Mercur, Jupiter, Venus.

a) Ziua lui Saturn (germ. Sonnabend, engl. Saturday) românește: *Sîmbătă*.

b) Ziua soarelui (germ. Sonntag, engl. Sunday) românește: *Duminecă* (creștinească).

c) Ziua lunii (germ. Montag, lat. dies lunae, franc. lundî, engl. monday) românește: *Luni*.

d) Ziua lui Marte (franc. mardi) românește: *Marti*.

e) Ziua lui Mercur (franc. mercredi) românește: *Mercuri*.

f) Ziua lui Jupiter (franc. jendi, lat. dies Jovis) românește: *Joi*.

g) Ziua lui Venus (franc. Vendredi, lat. dies Veneris) românește: *Vineri*.

În afară de *Duminecă* (Sonntag), numirea nă-

cocită sub influența creștină, toate celelalte zile ne aduc aminte de cultul-astral babilonic! (Jeremia pag. 39. și „Aberglaube und Zauberei de Dr. Alfred Lehmann pag. 159).

3. Cuvîntul *Dumnezeu*, e socotit ca derivat din Dominus-Deus (Zeus). Mie mi-se pare detot neverosimilă această derivație, din cauză că Romanii nu-și titulau pe zeii lor cu „domn”. Tot atît de puțin verosimil e că creștinii ar fi moștenit forma aceasta dela Romanii. Mai mult cred că adevărata obârșie e a se căuta în Babilon, de unde și-au luat Romanii și Grecii cultura și toate religiunile. În limba babilonică se numește *Dumuzu* (Du-mu-zu), zeul vegetațiunii de primăvară; corăspunzător lui *Adonis* fenician, și lui *Osiris* egiptean, cum și lui *Adonis* cel roman. (Vezi „Die heilige Schrift des alten Testaments” de Dr. E. Kautzsch. Tübingen 1909. tomul I. ediția III. pag. 834. Nota g. și Alfred Jeremias O. a. pag. 26. 31. 32. 114. §. a.)

Astfel vedem, că nici până azi n'au perit cudesăvîrșire urmele acelei culturi vechi, fiindu-ne cu neputință a ne emancipa de sub efectele ei, ale unei culturi cu rădăcinii de peste 5000 de ani!

Socotesc c'ar fi bine să se cerceteze cu nădejde datinile și moravurile poporului românesc, ce se arată ca remășaturii din cultura veche babilonică. Șirurile de față au menirea să împintene pe cei chemați a se apuca de lucru.

Dr. M. Vladimirescu.

„Adînci și neîntelesse sînt tainele Domnului”.

Tot satul o cunoaște pe mătușa Irina, cam adusă din șale și cu fața-i brăzdată de cute, — că multe chinuri și-au făcut pîrtie prin sufletul ei. De cîte lacrimi a vărsat, abia îi mai licăresc luminile, ca două flori șterse de „Nu-mă-uita”. Singur glasul i-a rămas duios, tînar ca la șase-sprezece ani; nici vremea, nici amarurile vieții nu l-au putut înăspri.

Oamenii au poreclit-o: „Baba cu trei suflete”. Vorbele acestea o bucură și cui vrea s'auză, își spunea povestea:

„Așa-i, pe unii durerile îi doboară la pămînt ca vijelia năprasnică ștejarilor cei falnici, alții rămîn stană de peatră, poate pentru nenorocul lor, poate pentru binele altora, cine știe! Nu o furtună, două; trei, una după alta, m'au izbit drept în inimă! De criță, de oțel să fi fost, tot mă doborau. Dumnezeu a voit altfel... Întîi am pierdut soția... M-am făcut curaj zicînd: „Nu-s numai eu vădană pe lume. Am grija copiilor; e destulă mîngăere pentru o mamă... Un băețel și-o fată; dragii imi erau! Soare, lume, chiar și sufletul pentru ei l-ași fi dat Satanef. — Iartă-mă, Doame! Doar tu ai pus în noi dragostea de mamă mai pe sus de toate!.. Somnul nu mi-se lipia de ochi și munca imi era cea mai dulce alinare... Și uită-te, par'că mai erî a fost Vinerea, decînd mama nu le-a mai auzit glasul, nu le-a mai

Alți oameni.

În discursul clasic, prin care a deschis la 18 Sept. n. a. c. adunarea generală a „Asociațiunii” la Dej, d-l Andrei Bârseanu, aducând prinos de recunoștință „pionierilor culturii noastre naționale” cu drept amintește în șirul acestor apostoli ai Românilor pe *Paul Iorgovici* și pe *Damaschin Bojincă*, încadrându-le numele în cuvinte de aur.

Faptul acesta mă îndeamnă, ca — fără de pretenția de a atinge măcar umbra originalității — să încerc numai, în liniamente prea generale, în cadrul strîmt al unui articol de ziar, să amintesc în mod fugitiv — după datele din Enciclopedia română — numele acelor bărbați, cari cu mintea lor luminată au ilustrat paginile istoriei noastre culturale.

Amintirea lor ne dă cuvînt să zicem, că noi Români din ținutul Orăviței n'am dus nicicînd lipsa puterilor de a ne crea un rost în folosul neamului nostru. Căci de aici au purces unii dintre luminații înaintemergători ai culturii noastre naționale, și mulți, foarte mulți gregari uitați de noi copii tîrziilor vremuri, dar cari cu puterea faptelor, a cuvîntului și a condeiului au tras brezde binecuvîntate în ogorul părăginit al culturii noastre naționale.

La *Vărădia* a răsărit învățatul *Paul Iorgovici*, (1764—1808.), copil de popă, care după ce cutreeră ani de zile școalele Vienei și ale Romei, Londra și Paris, se reîntoarce acasă și priu opurile lui de știință, scrise în limba română, germană, latină și franceză, devine cel mai mare pioner al redeșteptării înaintașilor noștri din Banat. Satul *Vărădia* ne-a dat și pe învățatul profesor de teologie *Ioan Tomici* (1772—1839), scriitor și organizator de școale.

În acest colț de țară, la *Gărliste*, s'a născut dintr'o familie de „bufani” renumitul avocat din Pesta, *Damaschin Bojincă* (1801—1866), mai tîrziu profesor mare la Iași și dătător de legi al țării Moldovei. Tot acolo a răsărit și *Axente Bojincă*, despre care se scrie, că la anul 1848, ca student, a ținut la *Dobrișin* o cuvîntare lungă și înflăcărată, și că a fost mai tîrziu deputat dietal la Sasca.

La *Oravița* s'a născut pedagogul român *Dimitrie Constantini*, și aci a funcționat ca

profesor gimnazial la a. 1814—1816. Pe lângă operele istorice, a scris și un memoriu despre ocnăritul din Banat.

Comuna *Ticvanu-mare* ne-a dat pe înflăcăratul istoric *N. P. Tincu-Velea* (1814—1867), profesor la teologia din Verșeț, și pe bunul român *Teodor Roșiu* (1841—1864), profesor la Beiuș, bărbat cu o vastă cultură clasică. Tot acolo a răsărit și țaranul luminat *Nicolae Braia* (1824—1897), care întreaga sa avere de vre-o 100.000 cor. și-a testat-o spre scopuri de studii. Renumitul avocat din *Oravița*: *Dr. Dimitrie Hațeganu* încă a lăsat după el o fundațiune culturală (1822—1870). Tot în *Oravița* a trăit notarul public regesc *Dr. Aurel Maniu* (1833—1894), ambii bărbați luminați și cu inimă mare pentru toate cauzele noastre; amintirea lor, încă vie în inimile Românilor din aceste părți. Alături de aceștia trebuie să punem și pe fericitul *Dr. Gheorghe Anca* avocat în *Oravița*, mort anul trecut în floarea vieții; el și-a lăsat întreaga avere (vre-o 40.000 cor.) „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”.

În mijlocul înaintașilor noștri a trăit eruditul *Simeon Manguica* (1831—1890), născut în comuna *Broșteni*. Pentru multele și temeinicele lui studii, Academia Română l-a ales de membru al ei.

Dintre ceie nu mai sînt, amintim la acest loc pe înflăcăratul publicist și avocat român *Gruia (Murgu) Liuba* (1845—1877) și pe talentatul sculptor academic *Alexandru Liuba*, născuți în comuna *Măidan*, cel din urmă mort tîrziu la a. 1905.

Ce păcat, că nici viața acestor puțini, despre cari avem cunoștință, nu o cunoaștem în toată întregime; ci numai din articolele scurte ale Enciclopediei Române. Noi cei tineri am fi foarte recunoscători, dacă bătrînii noștri de astăzi, răriți și ei, ne-ar împărtăși cînd-și-cînd cîte ceva din viața înaintașilor noștri. Ne-ar fi drag să-i adunăm la un loc precum unul le-a fost gîndul și una le-a fost vrerea: să scape neamul nostru de robia întunerecului. Vor fi fost între ei și oameni mai mărunți, muncii și ei de multe mici mezerii, dar din depărtarea vremilor apuse ei ne par azi uriași și'n Pantheonul amintirilor noastre, la toți deopotrivă loc

de cinste li-se cuvine! Din faptele lor, multe se vor fi dat uitării, căci ele au fost — cum zice Nicolae Iorga, caracterizînd scrisul lui Gh. Bariț — practice și trecătoare — ele însă au fost ca o parte din apa cerurilor, pe care pămîntul o înghite fără a mai da rîuri vecinice, dar din care se înalță pe cîmpiile de catifea verde și de aur palid hrana miilor, cari adesea uită să mulțumiască.

În Germania — spun ceice au fost pe acolo, că și cel mai mic cătun își are monumentul său, eternizînd astfel trecutul și îndemnînd posteritatea...

La noi?! Măcar de ne-am aduce aminte dîncînd-încînd, măcar de i-am cunoaște:...

Dr. Ilie Groșianu.

IGIENĂ.

Usturoiul (aiul) ca leac încontra holerei.

Țin a nu fi de prisos să comunic și cititorilor noștri, mai ales acum cînd din toate părțile sîntem amenințați de înfricoșata holeră, acest comunicat, signat cu inițialele Dr. M.B. al unui medic, asupra usturoiului așa cum am dat peste ele într'o carte veche, ce mi-a dat-o în scopul acesta un prietin al „Progresului”.

Usturoiul nu e prețuit numai de Izrailiți; Slavii de sud și Rușii, Spaniolii și Portughezii încă îi dă cinstea cuvenită. În Galiția, Basarabia, Podolia, Moldova, Bucovina se găsesc lanuri întregi de usturoi. În piața din Odessa este un articol însemnat. Oleul eteric de usturoi are putere de asudare și înviorare. Pelea stropită cu oleu de usturoi amestecat cu apă, devine foarte sensibilă. Dacă arunci cocoșilor niște grăunțe de usturoi, se aruncă ca nebunii asupra adversarilor. Totastfel beliducii Romanilor din vechime le dădeau soldaților usturoi, spre a-i înviora și înferbînta înainte de luptă, orcît de curioasă ni-se pare acum această datină. Pe alocurea și în zilele noastre e socotit usturoiul ca un leac bun împotriva frigurilor, și și la animale — încontra ciumei. Mai departe se folosește usturoiul în vremea holerei. Predilecția mai ales a Jidovilor pentru usturoi datează de pe vremea robiei lor egiptene. „Ne aducem aminte de peștele ce-l mîncam în dar, și de dovleci, ceapă și usturoi” (4 Moisi 11, 5.) Ceapa la Egipteni cel vechi era ținută în venerație divină, ear pe vremea cruciatelor, după învingere dela *Dimitate* (1218) gurmanzii egipteni se omorau tot, că pelingă atîta belsug de cereale, le lipsia ceapa și usturoiul. Și cum înnegrește cînd îl puni la soare să se usuce, se crede că usturoiul atrage în sine răul, și astfel se folosește și la poporul nostru, ca și la Neogreci, Turci, Poloni, Sirbi etc., ca scut încontra boalelor, încontra otrăvirii, a holerei, a vrajelor, și se poartă ca leac de diochi. Gh. J.

văzut ochisorii. Am plecat de dimineață la țîrg. Băiatul a zis: „Mămuță, să-mi aduci o pălărie”; „Și mie mărege”, a spus fetița somnoroasă. „Bine, dragii mamii, să fiți cumînți; vă aduc”.

Cum eram grăbită, nici nu i-am sărutat. Asta mă sapă la inimă, cum scurmă Cîrcița pămîntul...

Cînd m'am întors pe seară, de departe auzii jelanie și bocete... Odată m'a săgetat: „Hoțu de Prut a mai făcut una!...” Hoțu de Prut a mai făcut una!... Cele cîteva case de pe mal le-a măturat, cum mătură cenușa de pe vatră. Intre ele era și căsuța mea. Pe băiat și pe față... apa i-a prins pe neașteptate... Furtuna cu ploae și grindină a năvălit atît de năprasnică și fioroasă, că fiecare abia avu vreme să gîndiască la ai lor...

În fața locului, unde-mi fusese casa, am înlemnit cu ochii la părul singher din grădină! Să cred, să nu cred? Să fie aceva atîta nenoroc? Din înclenirea asta m'a trezit urletul Prutului. Nu mă temeam, n'aveam ce-mi mai face... doar îmi înghițise soția cu luntre cu tot, mi-a înghițit copiii, putea să mă ia și pe mine, de-ar fi avut un pic de milă!

Am pornit mută în josul apei, minată par'că să prind hoțul, să-i iau odoarele furate! Cîț vedeai cu ochii, fugia furios... Ceva neînțeles mă împinse la o parte... Par'că un glas din ceruri sună; „Adînc și neînțelese sînt tainele Domnului!”

Pe jumătate nebună, o luai razna pe cîmpie... Alergînd în neșire, de oboseală, cădeam jos la cîte-o margină de drum, la cîte-o umbră de copac... Habar n'aveam de-i zi ori noapte, lu-

crătoare ori sărbătoare... Intr'o zi spre seară mă pomenii aici în sat. Deodată aud plîns de copii, și un glas care seamăna cu al lui Ionică, îmi străpunge inima: „Mămuță, tătucă, cui ne lași?” Mă răpezii pe ușă. Cînd am intrat în casă, bărbatu și femeia întinși pe laiță cu luminări la cap. Un băețel ca de nouă ani bocea; alături o fetiță de vre-o șapte ani, bălae ca și Mărioara mea. Pe cuptor dormia o fetiță, cea mai mică, în vîrstă de trei ani. Lîngă vatră o nevastă sufla s'aprinde vre-o doi cărbuni pe cari puneam tîmie. Văzîndu-mă, a zis: „Dumnezeu te-o adus. Rămii aici. Bieți creștini s'o prăpădit amîndoi de lîngoare. N'au rude, n'au pe nimeni, rămii. Mă întorn acasă, mi-or adormii copii flămînzi!”... Și am fost bună rămasă... La vederea copiilor străini pelume, am simțit atîta înduioșare și putere, par'că ar fi fost ai mei... După ce am făcut rînduiala celor reposați, m'am apucat de muncă... Intii am grijit casa ca un pahar; am spălat și luat copiii; am plivit straturile din grădină... Băețelul mi-a arătat unde li-i falcea de pămînt cu păpușoi... Mai, mai să-i înnădușe buruiana. M'am învoit ca un vecin să-mi ajute la prășit și în schimb să-i ajut și eu la a lui, erau mai tîrzi. La început îmi veni greu... Patru guri de hrănit!... Se nimerise în toiu muncii. Noaptea lucram pentru ai mei; ziua, o menesc și cumpăram păpușoi. Băiatul și copila mai mare, din zilele dintii mi-o fost de ajutor. Ascultători și buni, cam rar se găsesc, copii... Cînd mă strigau „Mămucă”, uneori remineam o clipă cu

simțirea c'ar fi ai mei. Sărbătorile, durerea însă mă încolția mai tare. Mă întrebam singură: „Cine-mi dă putere să murcesc pentru niște străini?” Fata cea mică, par'că-mi citia gîndul, striga: „Mamă, mi-i foame!” Glasul duios înnăduși o clipă amar; îngerul bun îmi șoptia: „Dacă plînge pe cei ce nu-s, este dela Dumnezeu; a munci și-a alina suferința celor vii e datorie sîntă, lăsată tot de el!”

Și o trecut anii ca clipele. Ionică e flăcău, are haine mîndre, o păreche de giunchani frumoși; e muncitor și isteț... Ilenuța un bujor, zestre ca a ieii n'au multe'n sat... La toate, Dumnezeu primiască, am luat parte cu munca și sfatu... Decînd m'am pomenit cu ei, vorbă rea nu le-am zis; da nici ei nu mi-au ieșit din cuvînt. Cea mică nu crede că nu i-s mamă... E mai alintată decît ceilalți că n'o apucat vremuri grele; dar tot harnică și bună. Cînd merg cu cei mari la horă, femeile mă iau în rîs: „Uită-te, acūși soacră mare cu copii altora!” Atuncî mă trezesc ca dintrun vis, simt că durerea-îi nevîndecată, și așî vrea să plec la satul meu... Dar îngerul cel bun îmi șoptește: „Lace, cînd nici oșcioarele celor dragi nu știi unde zac. Îmi înghit ear amarul durerilor trecute, și uitîndu-mă la gospodăria întemeiată, la cei trei copii, crescuți și frumoși ca niște zile mîndre de primăvară, aud tot glasu ce mi-a vorbit în preajma Prutului înfuriat: „Adînc și neînțelese sînt tainele Domnului!”

(Albina)

Sofia Nădejde.

ECONOMIE.

Revoluție în agricultură.

Agricultura merge spre revoluție. Experiențe făcute în Anglia au arătat că pământul înfărmecat câteva ceasuri la 100 de grade, se face apoi mult mai bogat în bacterii folositoare și dă roadă îndoită. Pământ tratat cu clorofom, dă de asemea 30 la sută mai mare roadă. Cum se explică asemenea minuni? S'a dovedit, că bacteriile au dușmani înverșunați în protozoare cari le mănincă. Prin încălzire sau cloroformizare omorăm protozoarele, nu însă sporii bacteriilor, acestea înmulțindu-se și ne mai fiind stinjenite de protozoare, pot lucra mai cu folos la pregătirea hranei pentru plante (Vhe B'gham daily Post), poate și electricitatea lucrează asupra protozoarelor.

Precum vedem, avem drept să ne așteptăm la o revoluție binefăcătoare în agronomie.

"The Morning Post" dă mai multe amănunte asupra acestei chestii. Arată că experiențele le urmăresc de trei ani la stația agronomică din Rothamsted d-rul E. I. Russel și d-rul H. B. Hutchinson și că de pe urma acestei descoperiri este cu puțință a sporii recoltele cu 50 la sută, fără vre-un adaos de îngrășăminte peste cel obișnuit sau neobișnuit azi.

D. Hall, directorul stațiunii experimentale agricole aci pomenită, zice că este cea mai însemnată contribuție — la cunoașterea pământului cultivat după cea de-acum 25 de ani — descoperirea că sînt bacterii în țărîna cari prind din aer azot și-l preface în hrană azotată pentru plante.

Acum șase ani d-rul Russel cerceta cîtimea de oxigen ce pământul lucrat soarbe. Căci pământul e viu: într-o lingură de țărîna sînt milioane de vietăți mici — bacterii — cari lucrează, se hrănesc, înmulțindu-se mereu. Aceste bacterii fac hrană pentru plante. Căci pământul absoarbe mai mult oxigen, cuatita mai multe bacterii are, cuatita fac și hrană mai multă pentru plante.

Russell a voit să omoare bacteriile prin antiseptice (clorofom sau toulen), cu gînd că murind, nu vor mai sorbi oxigen și, deci, nu va ști cît sorb vietățile și cît pământul mineral. Cînd colo: cîtimea de oxigen sorbită, după această operație, a fost mult mai mare; antisepticele înfrînează bacteriile, dar numai pe puțin timp, căci apoi lucrează și mai cu tărie.

După aceasta a început cercetările împreună cu d-rul Hutchinsohn la Rothamsted, acum trei ani. Sînt 12 luni decînd au ajuns la încheiere că este ceva în pământ, ceva care împiedecă lucrarea bacteriilor. Acestea ar fabrica mult mai multă hrană pentru plante, dacă nu le-ar împiedeca zisul ce.

Experiențele arată că trebuie să fie și acel ce o vietate, c'o comoară clorofomul sau toluenul, omorînd și bacteriile, dar nu sporii ei.

Din sporii se înmulțesc bacteriile și neavînd a suferi din pricina acelor vietăți vrăjmașe, se pot prăsi mai mult decît în pământul obișnuit și, deci, fac hrana mai bogată pentru plante.

Vietățile vătămătoare se află în toate pămînturile cultivate.

D-rul Russel arată redactorului dela "Morning Post" ca vor căuta să descopere anume ce fel de vietăți sînt acestea; apoi să vază ce otravă mai efină și totodată puternică, ar găsi chipul cum trebuie date pămîntului, etc.

Experiența grădinarilor arată, că grădinarii cari cultivă castraveți și patlagele roșii, au băgat de seamă că ogorul îngrășat din belșug, delavreme, nu mai rodește și că trebuie să depărteze țarina aceia și s'o înlocuiască prin alta proaspătă, dînd alte îngrășăminte.

Vor putea de acum să nu mai facă astfel de cheltuieli, căci li-se va da mijloc de a omori vietățile primejdioase.

Russel zice că poate ar fi bine să nu întrebăm vorba "vietate", ci să-i zicem numai factor vătămător.

Intrebarea e: acel factor fi-va el înadevăr un fel de vietăți ori este o otravă produsă de plante, cum se pare că iese din experienți vechi de pela începutul veacului XIX-lea, și cele nouă, făcute de curînd în Statele-Unite și Iaponia.

(V. Naț)

"Astra" la Vasiova.

Duminecă și-a ținut despărțămîntul Bocșa al "Asociațiunii" adunarea generală, sub presidiu inimosului învățător pensionar Ion Marcu, în Vasiova, unde între țărani însuflețiți din această comună s'a descoperit un teren fertil, înscriindu-se mulți membri noui, dela cari, înafară de contribuțiile membrilor ordinari, au încurs frumoasa sumă de 105 cor.

Disertațiile pline de povețe folositoare, a valorosului prezident al despărțămîntului I. Marcu și a tînărului avocat Dr. Alexandru Popovici, au fost ascultate cu evlavie. Pestetot țărănimea noastră din Vasiova s'a arătat a fi un element, care merită toată considerația atestătorilor acestei instituții culturale, care ar face bine să potoliască setea de carte a Vasiovenilor, trimițîndu-le cărți pentru a se putea și ei cultiva mai cu nădejde decît pîn' acum. Adunarea a decurs în deplină ordine, avînd la bază interesul viu atît al membrilor noui, constituiți la Vasiova într-o agentură nouă a "Astrei", cît și a publicului ales din Bocșa-mont. Laudă pentru această mică biruință li-se cuvine căroro li-se cuvine, nu însă și celorce au luat parte numai cu corpul și cu barba, ori celorce au petrecut în birturi timpul sub care a decurs această frumoasă sărbătoare culturală a Vasiovenilor. În buna nădejde că în viitor se vor îndrepta, nu-i mai scoatem și cu numele la vedere publică.

La sfîrșitul adunării au fost aleși cu însuflețire noui diriguitori ai Despărțămîntului, președinte: Ion Marcu, secretar: Costa Baleanu, casier: Simeon Jivoinică, ear în comitet: P. Jeremia, Dr. A. Oprea, Dr. C. Petricu, și Dr. A. Popovici.

Correspondentul.

CRONICA.

Luni s'a oficiat în biserica ort. rom. din Bocșa-montană cununia fruntașului nostru d-nul Dr. Cornel Petricu, notar public regesc, cu d-șoara Șarlota Karsay. A fost o nuntă românească, frumoasă cum nu s'a mai pomenit în acest orașel montan. Nași: ilustritatea Sa d-nul consilier aulic Gheorghe Serb, reprezentat prin Excelența Sa d-nul general-auditor pensionar Ionel Mihățanu (Sibiu) și d-nul Székács Elemér, director de domenii (Orosháza).

Alaltăeri a fost înmormîntat aici judele de tablă Stefan Virányi, trecut, după un morb îndelungat, la cele eterne. Răposatul, Dumnezeu să-l erte, a fost un bun prieten al insectelor după dreptate.

Din America a ajuns vestea, că un meseriaș d'aici, căldărarul P. Giuchici, călcat de un tramvai electric, a murit cu zile pe pământ străin, departe de familie și de vatra moși-strămoșilor săi. Fie-ți țărîna ușoară!

Alegerile adhoc pentru alegerea de protopop în tractul Bocșei s'au făcut și, fiind deja lista electorilor înaintată la Conzistor, se așteaptă încurînd scrierea concursului.

Holera a pătruns și în unele sate românești sudbănățene de pe lîngă Dunăre. Astfel ministrul comunică oficial, că au murit de holeră: în Homolț Pavel Mihaeț, în Crepaia s'au ivit deja 5 îmbolnăviri de holeră. La Satu-nou se susține de unii că notarul Constantin Țărîna ar fi murit de holeră, ear de alții că s'ar fi sinucis prin morfium.

Jean Guyonnet, un reprezentant dela firma Frații Pathé din Paris, a luat, pentru a le lăți în lumea întregă pe calea plăcilor de gramofone, prin orchestra noastră națională Cocos-Bircă, multe cîntece d'ale noastre românești, de cari, pe cît știm, nu se mai aud pe alocurea.

Directorul școlii primare din Sin-Mihai Gheorghe Olariu, după un serviciu conștiințos de 17 ani, a încetat din viață.

Faimosul suprefec D'Elle Vaux din Reșița a fost suspendat prin prefectul județului Dr. Z. Medve. Inlocul lui a fost trimis Biró Béla din Sacul, ear Bozoviceniș perd pe Dr. Géza Stojakovics al lor, trecut ca ajutor de subprefect la Caransebeș.

Gilceava nesfîrșită între preot și învățătorii din Ciclova-montană, care amenință a duce satul la ruină, a produs și ceva bun, anume toți cîntăreții de strană au făcut, cu succes, examenul înaintea scaunului protopresbiteral, cum este scris.

Societatea pentru înfrumusețarea Orăviței, după o stagnare mai îndelungată, s'a pus pe lucru, chemînd membrii la sfat pentru a se degagea de îndatoririle frumoase ce le-a fost anunțat la noua ei constituire.

Învățătorii din Județul Mehedinț, îmbărbătați de revizorul școl. D. Bunghețeanu și protoereul I. V. Raiculescu, au hotărît, în conferința lor ținută la Turnu-Severin, a lupta cu energie, prin cercurile culturale, împotriva "învinuirilor nedrepte și mrejele viclene" ce li-se aduc conducătorilor bisericii din Regat. Totodată, învățatul protopop al Severinului emite părerea, că "față de prea multele însărcinări ce li-se impun învățătorilor, ar fi bine că învățămîntul religiei să se predea în școală de către preot" ...

Nou profesor de limba română la Școala civilă din localitate: inv. Ion Bogdanu din Oravița-română.

În urma unei hotărîri a consiliului de stat Rusia va introduce din 1 Ianuar 1910 calendarul nou al apusenilor.

La Panciova s'au închis pe un timp scurt toate școlile de teama holerei.

Poșta Redacțiunii.

Gărlîște. În numărul viitor.

Poșta Administrațiunii.

Să se știe: pe restanțierii pe cari vom fi siliți a-i înprocesua în cursul lunii viitoare, îi vom arăta și cu numele în foale.

Editor proprietar: Gheorghe Jianu.

Redactor responsabil: Alexandru Purgariu.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării cu datul de 23 August 1910 Nr. 5852 E. ex. 1910 a Venerabilului Conzistor diecezan gr. or. rom. din Caransebeș să scrie licitațiune minuendă pentru renovarea acoperișului și acoperirea turnului cu tinichea dela biserica veche din Ciclova română.

Licitațiunea se va ține în 5/13 Octombrie la orele 10 a. m. în școala confesională din localitate cu prețul de esclamar de 1550 coroane.

Doritorii de a întreprinde acest lucru au a se prezinta în ziua anumită, avînd a depune vadiul de 10% din prețul esclamarii în bani gata ori în hîrtii de valoare.

Planul și specificatiunea se pot vedea în orișice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de preferință față de acei măsuri întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Întreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne, sau spese de călătorie. Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabil îndată după subscriere, eară pentru comuna bisericască după aprobarea acestuia din partea Ven. Conzistor diecezan.

Întreprinzătorul este deobligat să rebonifice comuni bisericască speșele avute cu compunerea planului și specificatiunei de măsurii și speșe.

Ciclova română, la 14 Septembrie 1910.

Gheorghe Crașovanu
președinte.

Simeon Veveriță
notar.

Adio.

Neputîndu-mă întilni la plecarea mea din Oravița cu prietini și mușterii mei, le zic tuturor pe calea aceasta: rămas bun și la bună revedere cînd voi mai veni dîncînd-încînd dela Oravița.

Cu toată stima

BELA GROSS,

croitor.

Aviz!

Se caută la Pensionul model de fete din Turnu-Severin, România:

1. **O Bucătăreasă** foarte pricepută în arta culinară, fără vițiu și cinstită. Ofer 45 lei lunar.

2. **Un rîndaș**, ca ajutor bucătăresei, cinstit, muncitor. Ofer 25 lei lunar.

3. **O fată sau femeie în casă**, care să știe nemțește, harnică, pricepută și cinstită. Ofer 25—30 lei lunar. Angajamentele se fac anual.

Adresați scrisori Directoarei

Maria P. Marinescu.

Cojoace bune și ieftine
ca la

Gheorghe Pipelca

— in Oravița-rom. —
nu se capătă nicăirea!

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștință On. public, cumcă cu ziua de 1. Octombrie 1910 mî-am mutat

cancelaria advocațială

în casa Doamnei N. Grau

(vis-à-vis de negustorii A. Pavlovici Săscanul și Iuliu Weiss).

Cu stimă

Dr. Sighismund Kalkbrenner
advocat.

Vindecați beția

pană nu ajunge bețivul să vatem legea!

Scapați-l până n'ajunge alcoolul să-1 strice sănătatea, putere de lucru și averea.

Alcoholinul este un surogat care face pa bețivi să se îngroziască de beuturi alcoolice.

Alcoholinul este un leac absolut nevătămător care nici la bețivii cei mai mari nu devine rscidiv.

Alcoholinul este cea mai nouă descoperire a științei care a scăpat mii de oameni din mizerie.

Alcoholinul este un preparat ușor, pe care și femeia casei îl poate da bărbatului în mîncarea de dimineața, fără a se putea băga de seamă. De cele mai multeori bețivul nici nu știe de ce nu mai poate dintr'odată suferi beuturile spirtoase, și crede că i-s'a îngrozit fiindcă a beut prea mult, cum se întîmplă de i-se urăște și de o mîncare prea mult gustată.

Alcoholin ar trebui să dea oricare tată fiului său, studentului deși ne prea dedat cu beutura, înainte de a cădea la examen, căci beuturile spirtoase slăbesc creierul. Chiar fiecare om care n'are destulă tărie de voință ar putea să se folosiască de această medicină spre a nu se deda la beutura, prin ceiace își poate și mai bine păstra sănătatea și-și cruță bănișorii. 10-2

Preparatul-Alcoholin constă 10 cor. trimitindu-se banii înainte, ori procurindu-se prin rambursă,

INSTITUTUL DE ALCOHOLIN
Copenhagen 1737 Dänemark.

Epistolele se franchează cu 25 fil., cărțile poștale cu 10 fil.

Tipăriturile:

Conspectul concubinaților și a Căsătoriilor

pur civile, conform ordinațiunei konz. se află de vînzare la

Librăria I. E. ȚĂRANU, ORAVIȚA.

AVIZ

comunelor lipsite de pășune (izlaz).

Di Dr. Emil Babeș adv. în Budapest (Gróf Károlyi-utca 14) ne roagă să avizăm comunele lipsite de izlaz, că în senzul art. de lege 43: 1908 se pot adresa ministerului de agricultură pentru **ajutor de stat** care se acordă acelor comune în bani, pînă la 50 procente al prețului în rate anuale. Comunele au să-și înainteze rugărilor în scris la acest ministeriu, arătînd totodată complexul (pămîntul) care doresc să-l cumpere numele proprietarului vînzător, precum și prețul, cu care se poate cîștiga teritorul; e consult a prezenta totodată și planul (conceptul) contractului de vînzare. — Di Dr. Babeș e gata a da celor interesați tot ajutorul și toate informațiunile delipsă.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer**
în Oravița

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costîșitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

La

Tipografia „Progresul”

— în Oravița —

se capătă

totfelul de tipărituri,

cu prețuri absolut solide.

La

Banca „Plugarul” din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „Plugarul” a devenit adevărata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.

Banca „Plugarul” e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „Plugarul” din Cacova.

După depuneri camăta mai mare banca „Plugarul” din Cacova o plătește?

Imprumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 6%
- b) Pe cambii " " " " " " 6 1/2%
- c) " " " " " " al doilea " 7%

Depuneri se primesc la „PLUGARUL” dela 1 cor. în sus. Se plătește camăta 5—5 1/2 și 6% după mărimea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele încontra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sînt înscriși pînă acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favorabile la banca „Plugarul”.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „PLUGARUL” cu prețurile cele mai mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau prefriptă, se capătă la banca „PLUGARUL”.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „PLUGARUL” în Surducul-mare.